

Αριστοτέλης (384 - 322 π.Χ)

- Καταγόταν από τα Στάγειρα (μικρή πόλη της Χαλκιδικής)
- Πέθανε στη Χαλκίδα σε ηλικία 63 ετών
- Πατέρας του : Νικόμαχος → γιατρός στην αυλή του βασιλιά της Μακεδονίας Αμύντα Γ'
- Μικρός επομένως θα είχε την ευκαιρία να γνωρίσει τον κόσμο της ιατρικής

Ο Αριστοτέλης εξαιτίας της απουσίας του Πλάτωνα είχε εξαρχής την ευκαιρία να δεχτεί την επίδραση που ανταποκρινόταν αμεσότερα στη ψυχοσύνθεσή του την σχεδόν θετική και επιστημονική, την ελάχιστα ποιητική

- Ο Πλάτωνας ονόμαζε τον Αριστοτέλη «αναγνώστη»
- Τον ονόμαζε επίσης « Ο Νους »
- Θαύμαζε πολύ σ' αυτόν την οξύνοιά του

→ Δεκαεπτά ετών, ορφανός από πατέρα φτάνει στην Αθήνα το 367π.Χ για να σπουδάσει στην Ακαδημία του Πλάτωνα

- Τον Πλάτωνα όμως ο Αριστοτέλης δεν τον βρήκε τότε στην Αθήνα γιατί ο Πλάτωνας είχε αναχωρήσει για το δεύτερο ταξίδι του στη Σικελία
- Η απουσία του Πλάτωνα από την Αθήνα τον καιρό εκείνο ήταν γεγονός αποφασιστικής σημασίας γιατί ο Αριστοτέλης διαμόρφωσε την προσωπικότητά του
- Η Ακαδημία ήταν τόπος συνάντησης πολλών σημαντικών λογίων της εποχής, ένα πολύ σημαντικό πρόσωπο ήταν ο Εύδοξος από την Κνίδα, που εκτελούσε χρέη διευθυντή

→ Ο Αριστοτέλης έμεινε είκοσι χρόνια στην Ακαδημία

→ Μετά τη συμπλήρωση των βασικών του σπουδών κύριο έργο του είχε την επιστημονική έρευνα και τη διδασκαλία

→ Πολλές φορές η διδασκαλία του στην Ακαδημία και οι ιδέες που μετέδιδε στους μαθητές τον έφεραν πολλές φορές αντιμέτωπο με τους εκεί συναδέλφους του, τον Ηρακλείδη, τον Σπεύσιππο, τον Ξενοκράτη.

→ Πολλές φορές ασκούσε πολύ έντονη κριτική σε βάρος τους ακόμη και αρκετές ιδέες του Πλάτωνα δεν ξέφυγαν από τον έλεγχο του Αριστοτέλη

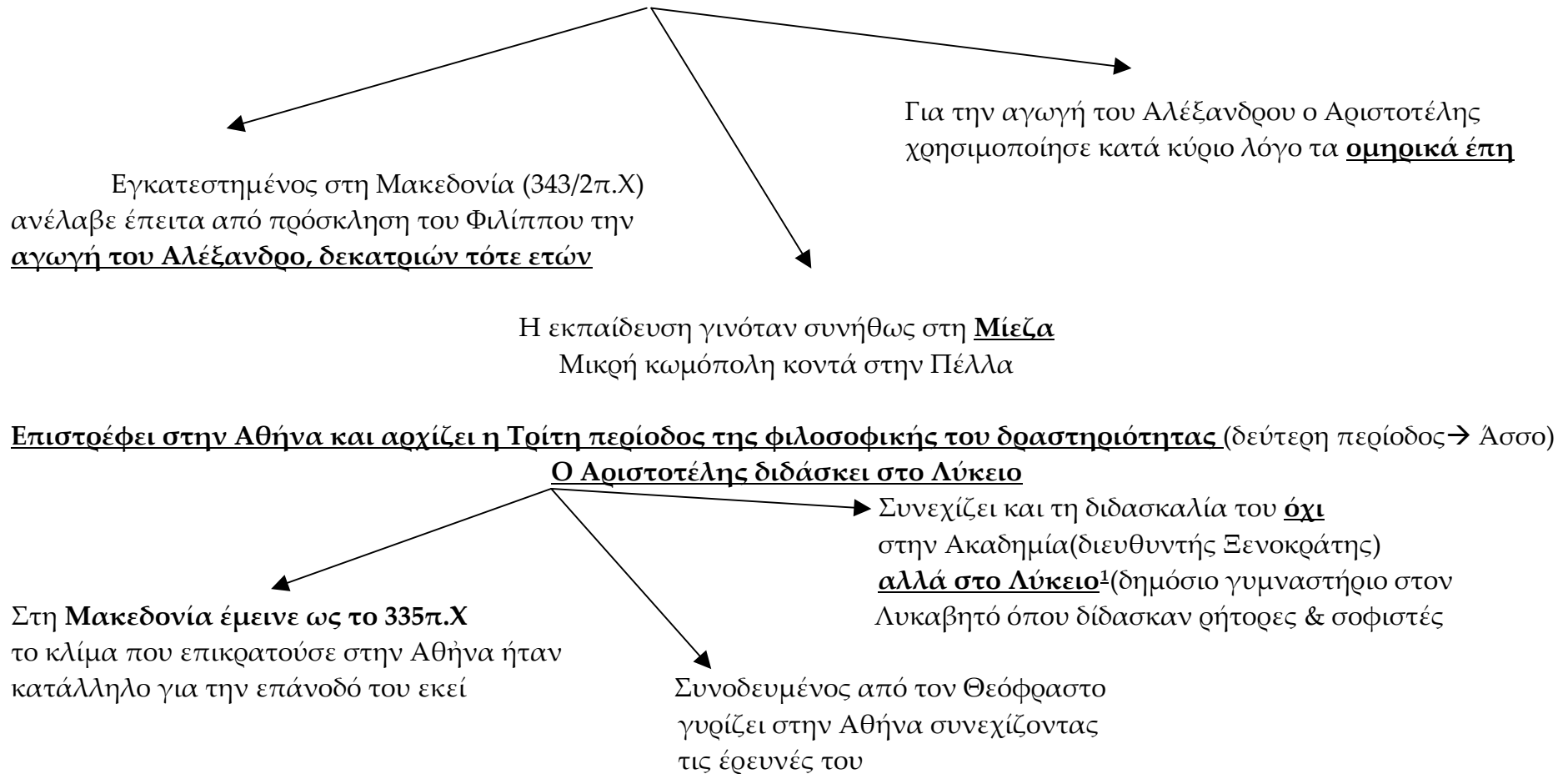
→ Επιπλέον, ασκούσε δριμεία κριτική ακόμη και σε βάρος εκπροσώπων άλλων σχολών άρα αντιλαμβάνεται κανείς ότι ο Αριστοτέλης είχε λίγους φίλους αλλά πολλούς εχθρούς

→ Ο χαρακτήρας του ήταν τέτοιος καθώς πίστευε ότι οι δικές του απόψεις βρίσκονταν πιο κοντά στην αλήθεια και αυτό τον εξωθούσε στην αυστηρή κριτική των απόψεων των άλλων

→ Όταν είχε να διαλέξει ανάμεσα στους φίλους και την αλήθεια, ο ίδιος ο Αριστοτέλης βεβαιώνει ότι θεωρείται «όσιον προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν»

→ Πίστευε ακράδαντα ότι γνώρισμα του αληθινού φιλοσόφου είναι να έχει το κουράγιο ακόμη «καὶ τὰ οἰκεῖα ἀναιριεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς ἀληθείας»

Ο Αριστοτέλης στη Μακεδονία : Δάσκαλος του Αλεξάνδρου

¹ Αργότερα ο Θεόφραστος ίδρυσε σχολή που θα διαφύλαττε και θα πρόβαλλε τις διδασκαλίες του Αριστοτέλη και πήρε το όνομα Περίπατος, ίσως από τον *περίπατον*, τη στεγασμένη στοά του Λυκείου

→ Δώδεκα χρόνια έζησε αυτή τη φορά ο Αριστοτέλης στην Αθήνα

→ Ήταν χρόνια απερίσπαστης δουλειάς

→ Συνθέτει τώρα:

- το σημαντικότερο μέρος των Πολιτικῶν του,
- έχει προηγηθεί κατά την περίοδο των ταξιδιών του η συγκέντρωση των 115 Πολιτειῶν του(των μορφών δηλαδή διακυβέρνησης)
- συγγράφει σημαντικό μέρος από τα Μετὰ τὰ Φυσικά του
- το βιολογικού περιεχομένου έργο Περὶ ζῶων γενέσεως
- τα Ἠθικὰ Νικομάχεια

Ο Αριστοτέλης εγκαταλείπει οριστικά την Αθήνα – Το τέλος της ζωής του

Ο Αριστοτέλης είναι πια ένας ώριμος και ήρεμος στοχαστής. Η συζήτηση μαζί του είναι ευκολότερη γιατί η στάση του απέναντι στις γνώμες των άλλων προσδιορίζεται από μεγαλύτερη κατανόηση. Αυτό άλλωστε γίνεται φανερό και από το ύφος των έργων του αυτής της περιόδου.

Η ζωή για έναν Μακεδόνα δεν είναι δύσκολη στην Αθήνα. Όταν ο Αριστοτέλης πληροφορήθηκε το θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου(323π.Χ) αισθάνθηκε πως βρισκόταν πάλι σε κίνδυνο. Η συνταγή για τα ανεπιθύμητα πρόσωπα ήταν γνωστή από παλιά. Ένα ποίημά του, ένας παιάνας που έγραψε για τον Φίλο του Ερμία στάθηκε η αφορμή.

→ Εγκαταλείπει για δεύτερη φορά την Αθήνα και εγκαθίσταται στη Χαλκίδα όπου και πέθανε την επόμενη χρονιά.

→ Χαρακτήρισε την Αθήνα πάγκαλη(=πανέμορφη) όταν ρωτήθηκε αλλά ισχυρίστηκε ότι κρύβει μια ασχήμια από τις πιο σιχαμερές και ανυπόφορες

→ Απάντησε ότι εγκαταλείπει την Αθήνα γιατί δεν ήθελε να δώσει την ευκαιρία να στους Αθηναίους να σφάλλουν δεύτερη φορά σε βάρος της φιλοσοφίας (υπαινιγμός στην καταδίκη του Σωκράτη)

ΠΛΑΤΩΝΑΣ {428/7 - 347} (σελ.40-42)

- Καταγόταν από αριστοκρατική οικογένεια
- Γιος του Αρίστωνα και της Περικτιόνης
  - Αδέρφια του: Αδείμαντος & Γλαύκωνας
  - Αδερφή του : Ποτώνη απο την οποία γεννιέται ο Σπεύσιππος που διαδέχεται τον Πλάτωνα στη διεύθυνση της Ακαδημίας

Έλαβε την παιδεία των αριστοκρατικών γόνων της Αθήνας.

Ταξίδια: επισκέπτεται
τρεις φορές τη Σικελία

Ενδιαφέρθηκε για την πολιτική
ΌΜΩΣ:
η ανάμειξη των μελών της οικογένειάς του
στην υπόθεση των Τριάκοντα
&
η απόπειρα της αποκατεστημένης δημοκρα-
τίας να εκδικηθεί τους ολιγαρχικούς καταδι-
κάζοντας το Σωκράτη

τον αηδίασαν και τον απομάκρυναν οριστικά από
οποιαδήποτε φιλοδοξία συμμετοχής στα κοινά της
Αθήνας (βλ. σελ.40)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ < Ακάδημος ή
Εκάδημος
Θα λειτουργήσει
εννέα αιώνες
ως το 529 μ.Χ

Επιμέλεια: Σαφλέκου Αθηνά

ΣΩΚΡΑΤΗΣ { 470-399 } (σελ.34-39)

« Έν οίδα ότι ουδέν οίδα »

Ειρωνεία (βλ.σελ.35)

Διαλεκτική(βλ.σελ.35) --> διάλογος: σταδιακή αναίρεση των θέσεων του συνομιλητή και σταδιακή προσπάθεια εξαγωγής νέου συμπεράσματος.

Μαιευτική(βλ.σελ.35-36) → βοηθάει το συνομιλητή να «γεννήσει» την αλήθεια από μέσα του. Ο άνθρωπος γνωρίζει την αλήθεια αλλά πρέπει να την επαναφέρει στη μνήμη του.

Σκοπός: Η απόδειξη της άγνοιας όσων θεωρούνταν σοφοί.

- Δεν ήταν άθεος αλλά είρων
- Θετική αμφισβήτηση → αναζητά την πρώτη αλήθεια

Διαφθορά νέων(βλ.σελ.38)

Πολλοί από τους νέους που ανήκαν στον κύκλο του πήραν ενεργό μέρος στην πολιτική και έπαιξαν αρνητικό ρόλο σε μια δύσκολη εποχή για την Αθήνα.

Αθεία --> σαθρή κατηγορία (βλ.σ.37)

Καταδίκη σε ΘΑΝΑΤΟ → Κώνειο

1^η ψηφοφορία: 281 έναντι 220 ψήφοι

2^η ψηφοφορία: 300 έναντι 201 ψήφοι

Ο πρώτος που ασχολήθηκε με τον

ίδιο τον άνθρωπο, εγκαταλείποντας τη μέχρι τότε ενασχόληση με τα φυσικά φαινόμενα. ΔΕΝ ενδιαφερόταν απλώς για τον ορθό τρόπο ζωής και δράσης αλλά αναζητούσε ένα σταθερό έδαφος πάνω στο οποίο να καθοριστεί αυστηρά κάθε έννοια.

Επαγωγική μέθοδος:

παραδείγματα → καθολικά συμπεράσματα

Απόλυτος ορισμός

Επιμέλεια: Σαφλέκου Αθηνά

ΠΟΛΙΤΕΙΑ

1. Νεανικές φιλοδοξίες και απογοητεύσεις :

Α Η Δ Ι Α Σ Ε

Η αρνητική εμπειρία που αποκόμισε από την παραμονή του στην αυλή του Διονυσίου Α'

Η θλιβερή ανάμειξη της οικογένειάς του στο καθεστώς των Τριάκοντα (Κριτίας & Χαρμίδης)

Η καταδίκη του Σωκράτη από την αποκατεστημένη δημοκρατία

Όλα αυτά τα γεγονότα του δημιούργησαν την πεποίθηση ότι όλα τα πολιτεύματα της εποχής του ήταν διεφθαρμένα και ότι μόνο αν οι φιλόσοφοι αναλάμβαναν την εξουσία ή αν οι ηγεμόνες άρχιζαν να φιλοσοφούν ΜΟΝΟ τότε θα μπορούσε να υπάρξει υγιής πολιτική ζωή.

ΠΥΡΗΝΑΣ της πολιτικής σκέψης του Πλάτωνα:

Ι Δ Ε Α Τ Η Σ Δ Ι Κ Α Ι Ο Σ Υ Ν Η Σ

Ο καθένας να πράττει αυτό για το οποίο είναι πλασμένος και καταλλήλως εκπαιδευμένος
Αν όλοι θέλουν να έχουν λόγο και να αποφασίζουν για όλα τότε θα επικρατήσει το χάος

2. Η συγγραφή της Πολιτείας :

ΘΕΜΑ ΕΡΓΟΥ: Οι απόψεις του Πλάτωνα για την ιδεώδη πολιτεία του, την καλλίπολιν, που διασφαλίζει στον πολίτη τον άριστον βίον, εκφράζονται στο διάλογό του Πολιτεία ή περί δικαίου.

- Το έργο ολοκληρώθηκε μάλλον το 374 π. Χ.
- Η διαίρεση σε 10 βιβλία ΔΕΝ προέρχεται από τον Πλάτωνα και ΔΕΝ ανταποκρίνεται σε θεματικές ενότητες.
- Ο δραματικός χρόνος, ο χρόνος δηλαδή κατά τον οποίο υποτίθεται ότι διεξάγεται ο διάλογος είναι το 421 π.Χ.

3. Η σκηνοθεσία και τα πρόσωπα του διαλόγου:

- Σωκράτης & Γλαύκων (= αδερφός του Πλάτωνα) είχαν κατέβει στον Πειραιά
- Επιστρέφοντας στην Αθήνα σταμάτησαν στο σπίτι του ΚΕΦΑΛΟΥ (= πατέρας του Λυσία!)
- Στη συζήτηση έλαβαν μέρος : Α δείμαντος
Γ λαύκων
Θ ρασύμαχος
Κ έφαλος
Κ λειτοφών
Π ολέμαρχος
Σ ωκράτης

ΚΥΡΙΟΙ ΣΥΖΗΤΗΤΕΣ → Σωκράτης – Γλαύκων – Αδείμαντος

Θέμα του διαλόγου

Φύση της δικαιοσύνης & της αδικίας

ΑΝ και ΚΑΤΑ ΠΟΣΟ ο δίκαιος ή ο άδικος
είναι ευτυχέστερος σε αυτή ή την άλλη ζωή.

- Σωκράτης: Προτείνει να το εξετάσουν στο ευρύτερο πλαίσιο μιας ΠΟΛΗΣ – ΚΡΑΤΟΥΣ

ΑΡΧΙΖΕΙ ΛΟΙΠΟΝ ΕΝΑ ΠΕΙΡΑΜΑ → Μια θεωρητική κατασκευή εξαρχής μιας πόλης που συγκροτείται σιγά – σιγά για να
φτάσει από το πρωτόγονο στάδιο ----- στην ΠΛΗΡΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ...

Ο Σωκράτης προσπαθεί να απαντήσει στο ερώτημα πως λειτουργεί η δικαιοσύνη μέσα σε αυτόν το ζωντανό οργανισμό;

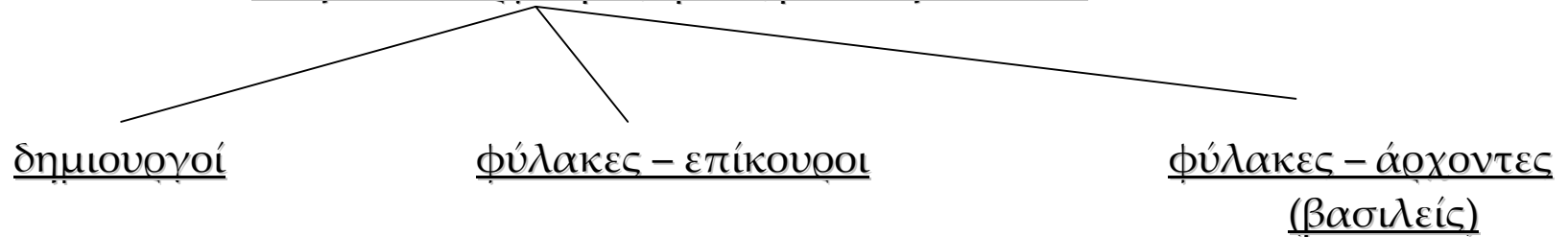
ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ:

Πόλις: Είναι η πόλη – κράτος που δημιουργήθηκε ήδη από την αρχαϊκή εποχή

Πολιτεία: Είναι το πολίτευμα, οι βασικές δηλαδή αρχές που υπόκεινται στη νομοθεσία και στους θεσμούς της πόλης

6. ΤΡΕΙΣ ΤΑΞΕΙΣ ¹

Τάξη: Η «λειτουργία» μιας ομάδας μέσα στην κοινωνία

- Ουσιαστικά πρόκειται για δύο τάξεις, επειδή η ανώτερη προκύπτει κατόπιν αυστηρής επιλογής από τη μεσαία.

Δημιουργοί:

- Είναι η κατώτερη και πολυπληθέστερη τάξη.
- Συγκροτείται από ΧΕΙΡΩΝΑΚΤΕΣ
- Είναι αποκλεισμένη από την εξουσία
- Εργάζεται προστατευμένοι και μπορεί να πλουτίζει ως ένα σημείο
- Μεγάλες οικονομικές διαφορές ΔΕΝ είναι επιτρεπτές
- Η τάξη αυτή είναι υποχρεωμένη να συντηρεί τις άλλες δύο ηγεμονικές τάξεις
- Παιδιά που έχουν γεννηθεί στην τάξη των δημιουργών ΑΛΛΑ έχουν εξαιρετικά προσόντα ΜΕΤΑΠΗΔΟΥΝ στην ανώτερη τάξη και αντιστρόφως
- **ΑΡΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ**

---

¹ Ο όρος τάξη όταν χρησιμοποιείται για τις κοινωνίες αυτές είναι ένας εξόφθαλμος ΑΝΑΧΡΟΝΙΣΜΟΣ, αλλά εξηγεί πολύ καλύτερα τη διαίρεση αυτή

Φύλακες – επίκουροι:

- Επωμίζονται στρατιωτικά και διοικητικά καθήκοντα
- Είναι αφοσιωμένοι στην υπηρεσία του κράτους
- Από την τάξη αυτή προέρχονται τα μέλη της τάξεως των φυλάκων – αρχόντων ύστερα από αυστηρή επιλογή

Φύλακες – άρχοντες (ή παντελείς)

- Αναλαμβάνουν τη διακυβέρνηση μετά τα 50 τους χρόνια και μεριμνούν για την ευδαιμονία ολόκληρης της πολιτείας
- Είναι μία αριστοκρατία του πνεύματος που εξουσιάζει και συνάμα υπηρετεί το πλήθος

8. Αγωγή των φυλάκων

Κριτήρια επιλογής: καλή σωματική διάπλαση και οξύνοια

1^ο στάδιο:

Εξισορρόπηση γυμναστικής & μουσικής αγωγής

Γυμναστική: → φροντίδα για την ευεξία του σώματος
→ απλές ασκήσεις
→ υγιεινός τρόπος διαβίωσης

Μουσική: → ενασχόληση με τις καλές τέχνες

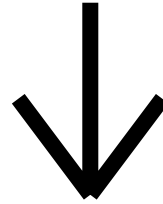
2^ο στάδιο (20 – 30 ετών):

Μαθηματικές επιστήμες

→ αριθμητική
→ γεωμετρία, στερεομετρία κ.τ.λ.

ΚΟΡΩΝΙΔΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

ΠΕΝΤΑΕΤΗΣ (30 – 35 ετών)

ΣΠΟΥΔΗ ΤΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗΣ (ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ)

Οδηγεί : Στην ύψιστη μορφή γνώσης

Στην αναζήτηση της ουσίας όλων των πραγμάτων & Στη θέαση του ΑΓΑΘΟΥ

- Όσοι από τους φύλακες – επικούρους υποστούν με επιτυχία τις κρίσεις που έχουν καθοριστεί → ΠΡΟΑΓΟΝΤΑΙ
μετά τα 50 τους έτη σε φύλακες – άρχοντες (βασιλείς)
- Ενασχολήσεις: → διοίκηση κράτους
→ ενασχόληση με επιστήμες και φιλοσοφία
- Έχουν την ευθύνη της εκπαίδευσης της νέας γενιάς φυλάκων
- Ζουν μακάρια επειδή απολαμβάνουν πνευματικές ηδονές και όταν πεθάνουν τιμώνται σαν ήρωες

12. Οι φιλόσοφοι – βασιλείς

- Για μεγάλα διαστήματα η αθηναϊκή δημοκρατία ήταν έρμαιο στα χέρια αδίστακτων δημαγωγών.
- Για να υπάρχει μια δήθεν ισοτιμία, η ανάθεση πολλών αξιωμάτων γινόταν με κλήρωση !!!
- Για κρίσιμα θέματα δεν αποφάσιζε ο ορθός λόγος αλλά η ΒΟΗ του πλήθους και η ΠΕΙΘΩ του ρήτορα

→ ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΕΛΠΙΔΑ λοιπόν κατά τον Πλάτωνα ήταν είτε να φιλοσοφήσουν οι άρχοντες είτε να αναλάβουν τα ηνία του κράτους οι φιλόσοφοι !!!

Με μια ΑΛΛΗΓΟΡΙΑ παρουσιάζεται η πολιτεία ως σκάφος ακυβέρνητο

- Ο ιδιοκτήτης του είναι μύωπας και κουφός και ΔΕΝ γνωρίζει τη ναυτική τέχνη
- Τα μέλη του πληρώματος φιλονικούν μεταξύ τους
- Κανείς δεν σκέπτεται ότι χρειάζεται ένας έμπειρος κυβερνήτης
- Ο ΜΟΝΟΣ που μπορεί να οδηγήσει με ασφάλεια μέσα από την τρικυμία το «μεθυσμένο καράβι»

ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ !!!

Γιατί όμως ο φιλόσοφος θεωρείται ο καταλληλότερος ;

→ ΑΛΛΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ

Φιλόσοφοι βασιλείς (κατά τον Πλάτωνα άρχοντας = απλός άρχοντας ΟΧΙ μονάρχης) :

→ Αναλαμβάνουν την εξουσία από αίσθηση καθήκοντος

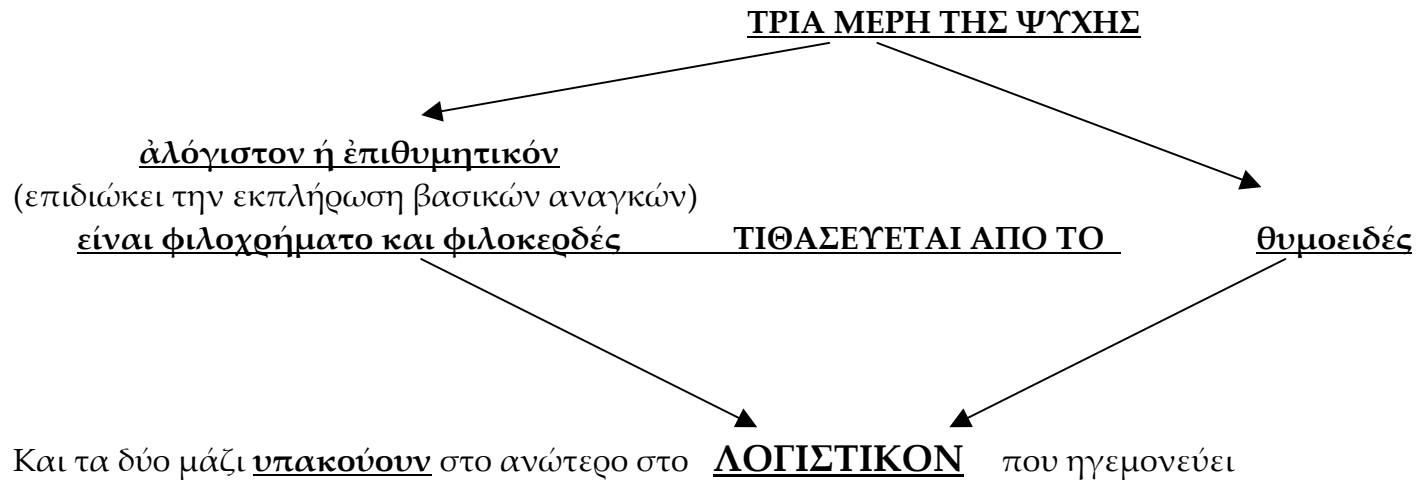
→ Δεν διαθέτουν προσωπική περιουσία ούτε οικογένεια για να είναι ΑΔΕΚΑΣΤΟΙ , ΑΝΕΠΗΡΕΑΣΤΟΙ, ΑΦΟΣΙΩΜΕΝΟΙ

13. Δικαιοσύνη

Η ιδεώδης πολιτεία ενσαρκώνει τις τέσσερις θεμελιώδεις αρετές:

- Σοφή → επειδή οι άρχοντές της είναι σοφοί και την καθοδηγούν προς το ΑΓΑΘΟΝ
- Ανδρεία → επειδή οι φύλακες – επίκουροι είναι ανδρείοι
- Κοσμείται από σωφροσύνη → επειδή ανάμεσα στις τρεις τάξεις βασιλεύει η αρμονία
- Δίκαιη → επειδή το κάθε στοιχείο εκπληρώνει τη λειτουργία του χωρίς να παραλύει τη λειτουργία άλλων

ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ → Ο ΚΑΘΕΝΑΣ ΠΡΑΤΤΕΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΠΟΥ ΤΟΥ ΕΧΕΙ ΑΝΑΤΕΘΕΙ ΚΑΙ ΔΕΝ ΠΟΛΥΠΡΑΓΜΟΝΕΙ !!!
ΕΦΟΣΟΝ ΤΟ ΟΛΟΝ, Η ΜΕΓΑΛΗ ΨΥΧΗ είναι ισορροπημένη και δίκαιη και ο ΜΙΚΡΟΚΟΣΜΟΣ , Η ΑΤΟΜΙΚΗ ΨΥΧΗ είναι αρμονική...

ΚΑΘΕ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣ ΕΦΟΣΟΝ ΤΑ ΤΡΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΣΥΝΑΠΑΡΤΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΕ **ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΣΥΜΒΙΩΣΗ...** ΑΝ ΤΑ ΑΛΛΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΦΑΡΓΙΑΣΟΥΝ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΙΚΟΥ ΤΟΤΕ ΕΠΕΡΧΕΤΑΙ ΣΥΓΧΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ...

ΤΗΝ ΑΡΜΟΝΙΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΖΕΙ Η Δ Ι Κ Α Ι Ο Σ Υ Ν Η ΠΟΥ ΑΠΟΝΕΜΕΙ ΣΤΟΝ ΚΑΘΕΝΑ Ο,ΤΙ ΤΟΥ ΑΝΗΚΕΙ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΟΠΟΘΕΤΕΙ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΠΟΥ ΤΟΥ ΑΡΜΟΖΕΙ ...

ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ: Δ Ι Κ Α Ι Ο Σ Υ Ν Η ...

Κέφαλος → είναι η εντιμότητα στις συναλλαγές

Πολέμαρχος → να αποδίδεις τα ίσα, καλό στο φίλο και κακό στον εχθρό

Θρασύμαχος (σοφιστής) → το συμφέρον του ισχυρού καθορίζει το τι είναι δίκαιο

Γλαύκων → μια υποκριτική σύμβαση που επιβάλλεται από τους πολλούς και αδύνατους για την αυτοπροστασία τους

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ → «Τὸ τὰ αὐτοῦ πράττειν» δηλαδή **Ο ΚΑΘΕΝΑΣ** οφείλει να πράττει για το κοινωνικό σύνολο εκείνο «εἰς ὃ αὐτοῦ ἡ φύσις ἐπιτηδειοτάτη πεφυκυῖα εἶη ...» → Να επιτελεῖ δηλ. κανείς το έργο του για το οποίο η φύση του είναι κατάλληλα προετοιμασμένη...

Για να κατανοήσει κανείς τη σκέψη αυτή του Πλάτωνα θα πρέπει να την εντάξουμε σε ένα παραδοσιακό πλαίσιο προβληματισμού που περιλαμβάνει ακόμη και κοσμολογικές αντιλήψεις ...

ΑΠΟΨΗ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥ

Ἦλιος οὐχ ὑπερβήσεται μέτρα, εἰ δὲ μὴ, Ἐρινύες μιν Δίκης ἐπικούροι ἐξευρήσουσι
ΚΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ για να μην διαπράττει αδικία οφείλει να ΜΗΝ υπερβαίνει τα προσωπικά του ΟΡΙΑ

14. Οι φαύλες πολιτείες

Η ιδεώδης πολιτεία είναι ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΚΗ!!!
ΑΛΛΑ η αριστοκρατία της δεν βασίζεται στην καταγωγή αλλά στο πνεύμα

Ενότητα 1^η

Είναι δυνατόν να διδαχθεί η πολιτική αρετή :

Πρωταγόρας

- Όλοι οι άνθρωποι ανεξαρτήτως καταγωγής, κοινωνικής τάξης και οικονομικής κατάστασης είναι σε θέση να διδαχθούν την πολιτική αρετή.
- Υπάρχουν άνθρωποι που έχουν τη δυνατότητα να διδάσκουν στους άλλους την πολιτική αρετή.

Σωκράτης

Διαφωνεί!

Αναφέρει διάφορα παραδείγματα

- εκκλησία του δήμου
- παιδιά μεγάλων πολιτικών ανδρών

Λόγος Πρωταγόρα

Ο Πρωταγόρας απαντά στις αντιρρήσεις του Σωκράτη με έναν μεγάλο λόγο που αποτελείται από δύο μέρη:

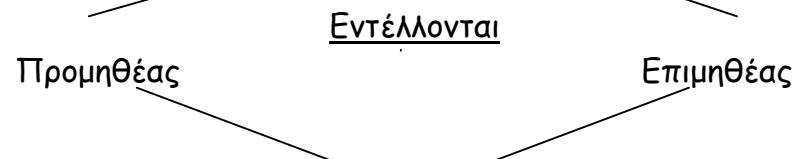
- Μύθος Προμηθέα: το βουλεύεσθαι εξαρτάται από τη δικαιοσύνη & τη λογική, ιδιότητες που κατέχει κάθε πολίτης δεν θα μπορούσαν να σχηματιστούν οργανωμένες κοινωνίες.
- Απαντά με λογικά επιχειρήματα: Η αρετή είναι και θα πρέπει να θεωρείται διδακτή.

Οι μεγάλοι πολιτικοί προσπαθούν να διδάξουν τα παιδιά τους αλλά η διδασχά δεν γίνεται υπό μορφή μαθήματος. Από τη στιγμή που το παιδί αρχίζει να επικοινωνεί πραγματικά και λογικά με τους γύρω του όλοι προσπαθούν να του εμφυσήσουν τα διδάγματα και τα παραδείγματα που θα τον κάνουν δίκαιο και σώφρονα άνθρωπο.

Ενότητα 2^η
Η αρχή της δημιουργίας των ανθρώπων

Ύπαρξη Θεών - Απουσία ανθρώπινων όντων

Όταν φτάνει η προκαθορισμένη ώρα οι Θεοί τα σχηματίζουν → μέσα στη γη με χώμα και φωτιά ανακατεύοντάς τα με νερό και αέρα

Να τα στολίσουν και να μοιράσουν μέσα προστασίας στο καθένα όπως τους αρμόζει

- Ο Επιμηθέας παρακαλεί τον Προμηθέα να κάνει εκείνος τη μοιρασιά και ο Προμηθέας να επιθεωρήσει το έργο του.
- Μοίρασε λοιπόν τα χαρακτηριστικά ισόρροπα εξασφαλίζοντας έτσι τη σύμμετρη κατανομή των δυνάμεων και των ιδιοτήτων σε κάθε θνητό ον.
- Οι ιδιότητες λοιπόν αντισταθμίζουν τις αδυναμίες
- Η μοιρασιά λοιπόν είναι αναλογική, εξισορροπητική και πραγματοποιείται με βάση τον νόμο της αναπλήρωσης, μια αδυναμία λοιπόν αναπληρώνεται από μια ικανότητα

Ενότητα 3^η
Η κλοπή της φωτιάς

Επιμηθέας → εξαιτίας της επιπολαιότητάς του μοίρασε όλες τις ιδιότητες στα άλογα όντα και άφησε τον άνθρωπο γυμνόν, ανυπόδητον, άστρωτον και άοπλον

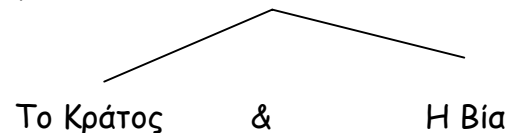
Όταν πλησίαζε η προκαθορισμένη από τη μοίρα ώρα να βγουν τα θνητά όντα στο φως → Προμηθέας βρίσκεται σε αμηχανία μη γνωρίζοντας τι πρέπει να κάνει

ΑΝΤΙΔΡΑ ΑΜΕΣΑ

Αρπάζει τη φωτιά και την έντεχνον σοφία (δηλ. την τεχνολογική γνώση) του Ηφαίστου & της Αθηνάς & τη χαρίζει στον άνθρωπο

ΑΝΘΡΩΠΟΣ: Έκανε κτήμα του τη γνώση τη σχετική με τη ζωή του ΟΜΩΣ ΔΕΝ ήταν κάτοχος της ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΡΕΤΗΣ!!!!

Η πολιτική αρετή βρισκόταν στην ακρόπολη όπου κατοικούσε ο Δίας αλλά ο Προμηθέας δεν είχε πρόσβαση αφού την προστάτευαν

ΩΣΤΟΣΟ μπαίνει κρυφά στο οίκημα του Ηφαίστου & της Αθηνάς και κλέβει την τεχνική και θεωρητική γνώση και την παραχωρεί στον άνθρωπο. Τελικά τιμωρήθηκε για αυτό...

Ενότητα 4^η

Η πολιτική αρετή ως δώρο του Δία στους ανθρώπους απαραίτητη ιδιότητα για τη συγκρότηση κοινωνιών

- **Το θέμα**

Ο Δίας δωρίζει στους ανθρώπους την πολιτική αρετή, απαραίτητη ιδιότητα για τη συγκρότηση κοινωνιών.

- **Βασικοί νοηματικοί άξονες**

Το θεϊκό δώρο έδωσε στον άνθρωπο την ευκαιρία
να οργανωθεί, αλλά όχι ικανοποιητικά.

- Οργάνωση λατρείας θεών
  - Κατασκευή αγαλμάτων των θεών
  - Επινόηση των λέξεων
  - Διαμόρφωση της γλώσσας
  - Εξασφάλιση των αναγκών
  - υλικών μέσων για τη ζωή
- Τα αρνητικά της μονήρους ζωής (απροστάτευτα από τα θηρία).
- Τα προβλήματα της συλλογικής ζωής (ο ένας έβλαπτε τον άλλον)

Φόβος Δία για απώλεια ανθρώπινου γένους

- Το δώρο του Δία στους ανθρώπους: η πολιτική αρετή
- Ο τρόπος μοιράσματος της πολιτικής αρετής: εξίσου σε όλους τους ανθρώπους
- Η διαταγή του Δία: να μετέχουν όλοι στην πολιτική αρετή. Θανάτωση όποιου δεν μπορεί μετέχει.

Το συμπέρασμα

Όλοι μπορούν και πρέπει να δίνουν τη γνώμη τους για θέμα σχετικό με την πολιτική αρετή, αφού αυτή δόθηκε εξίσου σε όλους τους ανθρώπους (ο μύθος του Πρωταγόρα δικαιώνει τους Αθηναίους για τη στάση τους στην Εκκλησία του Δήμου).

Ενότητα 5^η

Η πολιτική αρετή ως κοινή και φυσική ιδιότητα όλων των ανθρώπων

Πρωταγόρας: Κάθε άνθρωπος έχει συμμετοχή στη δικαιοσύνη και σε κάθε άλλης μορφής πολιτική αρετή

ΠΡΟΒΑΛΛΕΙ ΔΥΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Αν κάποιος είναι ικανός σε τεχνικές δεξιότητες **ή** είναι ικανός στη δικαιοσύνη και σε άλλα προτερήματα πολιτικής υφής

- Στην πρώτη περίπτωση αν κάποιος υποστηρίζει ότι είναι ικανός σε κάποια τέχνη ενώ δεν είναι → ΤΟΝ ΠΕΡΙΓΕΛΟΥΝ
- Αν όμως παραδεχτεί ότι δεν είναι ικανός και δεν έχει γνώσεις πάνω σε μια τέχνη → θεωρείται σωφροσύνη

ΟΜΩΣ

- Αν για κάποιον γνωρίζουν ότι είναι άδικος, αν αυτός το παραδεχτεί ενώπιον πολλών → θεωρείται ΠΑΡΑΛΟΓΙΣΜΟΣ
- Κατά την άποψη που προβάλλει ο Πρωταγόρας ΟΛΟΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑΙΟΙ ΕΣΤΩ ΚΑΙ ΑΝ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΛΛΑ ΠΡΟΣΠΟΙΟΥΝΤΑΙ!!!!
- Είναι απαραίτητο να συμμετέχουν όλοι στη δικαιοσύνη διαφορετικά δεν έχει θέση ανάμεσα στους ανθρώπους.

3.1. Νεανικές φιλοδοξίες και απογοητεύσεις

1. Ποια ήταν τα γεγονότα που τον απογοήτευσαν για να ασχοληθεί με την πολιτική;

3. Η σκηνοθεσία και τα πρόσωπα του διαλόγου

1. Ποιος είναι ο τύπος, το θέμα και τα κύρια πρόσωπα του διαλόγου;
2. Ποιο είναι το περιεχόμενο των όρων πόλις και πολιτεία στο κείμενο;

6. Οι τρεις τάξεις

1. Ποιες τάξεις διακρίνει στην Πολιτεία ο Πλάτων και ποιο ρόλο αναθέτει σε καθεμία;

8. Η αγωγή των φυλάκων

1. Με ποια κριτήρια επιλέγονταν οι φύλακες;
2. Τι περιελάμβανε η αγωγή των φυλάκων στο πρώτο και το δεύτερο στάδιο;
3. Ποια θέση είχε η φιλοσοφία στην αγωγή των φυλάκων και στην εξέλιξή τους;
4. Ποιες ήταν οι προϋποθέσεις προαγωγής των φυλάκων – έπικούρων σε φύλακες – παντελείς και ποιο έργο αναλάμβαναν οι τελευταίοι;
5. Ποιο ρόλο αναλαμβάνει ο νομοθέτης της Πολιτείας;

13. Η δικαιοσύνη

1. Ποιες αρετές «ενσαρκώνει» η ιδεώδης πολιτεία κατά τον Πλάτωνα και πώς εξηγείται αυτή η «ενσάρκωση»;
2. Ποια είναι τα μέρη της ψυχής και σε ποια σχέση βρίσκονται με τις τάξεις της πολιτείας;

3. Πώς διασφαλίζεται η αρμονία της ατομικής ψυχής και της ψυχής της πολιτείας σύμφωνα με τον Πλάτωνα;
4. Ποιος άνθρωπος θεωρείται δίκαιος;
5. Πώς ορίζει τη δικαιοσύνη ο Κέφαλος, ο Πολέμαρχος, ο Θρασύμαχος και ο Γλαύκων; Ποια κοινωνική τάξη ή ομάδα εκπροσωπεί καθένας;

14. Οι «φαύλες» πολιτείες

1. Ποιες πολιτείες χαρακτηρίζει ο Πλάτων «φαύλες»;
2. Πώς δημιουργείται καθεμία από τις «φαύλες» πολιτείες;
3. Ποια χαρακτηριστικά αποδίδει ο Πλάτων σε κάθε είδος πολιτείας και στους πολίτες καθεμιάς;
4. Πώς ορίζει ο Πλάτων τη δημοκρατία;
56. Ποια ιστορικά παραδείγματα είχε πιθανόν υπόψη του ο Πλάτων στην περιγραφή των «φαύλων» πολιτειών;
7. Πώς προκύπτει η τυραννία, σύμφωνα με τον Πλάτωνα;